

74. A Zalaszentgróti járás zsidóit annak a rendeletnek az alapján zárták gettóba, amelyet Barcza Béla főszolgabíró május 10-én, 89/1944. sz. alatt adott ki. A Zsidó Tanács tagjai Fischer László, Hirtenstein Andor, Nagy Imre, Singer István és Stern István voltak. *Uo.*, 151. és 159. tegercs.

75. Sok nagykanizsai zsidót még akkor fogdostak össze, amikor az áprilisi „szükségintézkedések” zajlottak (lásd a 17. fejezetet). Akkor Simonfay Lajos volt a város polgármestere. A városban maradt zsidókat annak a rendeletnek az alapján vitték Zalaszentgrótra, amelyet Lentay Alán szolgabíró május 2-án, 3363/1944. sz. alatt bocsátott ki. A rendelet érintette Hosszúvölgy, Korpovár, Légrad, Murakeresztúr, Sormás és Szepetnek kicsiny közösségeit is. *Uo.*, 159. tegercs.

76. Zala megye zsidóságának sorsával a 146–161. tegercsek foglalkoznak. Itt található a következő települések zsidó közösségeinek névsorai is: Alsópáhok, Bucsuszentlászló, Csonkahegyhát, Dióskál, Felsőrak, Hahót, Hévízszentandrás, Karmacs, Keszthely, Nagykapornak, Nagyrada, Nemesbük, Orosztony, Pacsa, Sármellék, Szentgyörgyvár, Szentpéterúr, Várköly, Zalalövő, Zalaapáti, Zalasabor, Zalasántó, Zalaszentiván, Zalaszentmihály és Zalavár.

77. *Uo.*, 175., 177. tegercs. Utóbbi Zalaegerszeg zsidóinak névsorát is tartalmazza.

78. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 148., 227., 419. o. Lásd még *Mementó, i. m.*, 48. o. és *Pinkas ha'kehilot*, 290–292. o., és *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Zala megyei levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1994.

79. Ferenczy 1944. június 30-i, az V. zónára vonatkozó jelentése.

80. *Uo.*, 1944. július 9.

81. *Uo.* Lásd még *RLB*, 189. dok.

82. *MOL*, 117–119. tegercs. A forrás tartalmazza Alag, Dunahaszti, Gyömrő és Monor zsidóinak a névsorát is. Vácutt a zsidóellenes intézkedéseket Ruszty Rusztek polgármester, Cselle Vilmos városi tanácsos és Karay Kálmán börtönigazgató közreműködésével hajtották végre. A Zsidó Tanácsban Pollák Fülöp főrabbi, dr. Neumann Adolf, Stamberger Rezső, Hirschfeld Adolf, Hirschfeld Henrik, Oberländer Endre és Kohn (Kéri) Lajos tevékenykedett. A mintegy 2000 zsidó 1944. május 22. és 30. között foglalta el a helyét a gettóban. Július elején a monori bevagonírozási központból szállították őket Auschwitzba. A megpróbáltatásokat csak 160-an élték túl közülük. Fejzsés János szóbeli közlése, 1995. november 14.

83. A zsidó hitközség múltjáról, különös tekintettel Duschinszky Mihály, a rákospalotai mártír rabbi családjára, lásd Áhároni (Duschinszky) Ráchel: *A rákospalotai zsidó hitközség története*. Lahav Printers, Tel-Aviv, 1978, 204 + 50 o., magyar és héber nyelven. A mártírok névsorát lásd 104–114. o.

84. Munkácsi, *Hogyan történt?*, 69–70. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 458–459. o.

85. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 421. o. és *Pinkas ha'kehilot*, 500–501. o. Lásd még a következő személyes beszámolókat a YIVO-ban: Herczeg Pálné (771/3241), Fényes Mórné (771/3275) és Rottman S. és Wertheimer Edit (772/2336).

86. Újpestnek 1941-ben 10 882 fős zsidó lakossága volt, a város összlakosságának 14,3%-a. *Pinkas ha'kehilot*, 139–141. o.

87. *MOL*, 164–165. tegercs. Lásd még Kepes Imre nyilatkozatát, YIVO 768/3588. Bővebben az újpesti hitközségről lásd Szilágyi-Windt László: *Az újpesti zsidóság története*. Lahav Printers, Tel-Aviv, 1975, 325 + 23 o. A hitközség mártírjainak névsorát lásd 54–219. o. Lásd még Munkácsi, *Hogyan történt?*, 83–84. o.; *Mementó, i. m.*, 45–47. o.; valamint a következők személyes beszámolóit a YIVO-ban: Schwarcz